

pene innumerabilibus noua cunctis opera eius pontifici gratiam meruere. Adeo enim ingenia excitauit sonitusque in
 colaus ut vix eum inueniri possit. in quo magis humanitatis et eloquentie. ceterarumque bonarum artium studia quam suo tempore
 reuerit. Illud certe nemo negauerit. tot et a doctissimis viris inscripta esse volumina. quot neque suorum predecesso-
 rum. neque imperatorum cuiuspiam nominis dictata operum. Unum tamen edoctum ab eo neglectum miramur. Blondum flauum so-
 roluenses que res a declinatione romani imperii usque ad etatem nostram toto orbe pertratas mirabili ordine in duas digessit
 decades romam describendo illustrauit. ytaliam illustrauit. deinde triumphante orbem scribere aduersus omnem nobis
 vetustatem aperuit. sed ita ferunt hominum mores. pravo queque extollit pontifex. quem predecessor amauit. Ceterum Nico-
 laus et veteribus et nouis codicibus ornatissimas bibliothecas instruit. In que circiter tria milia librorum volumina
 condidit. Sacrarumque vas aureis et argenteis. sacerdotalibus indumentis mirifice decorauit. Altaris orna-
 menta aulea queque ex auro contexta mirandi operis coemit. Suppellectilem toto palatio necessariam magnificentissi-
 me paratam duplicauit triplicauitque. Legationibus que publice audiuit ita redditur dubium esse. sapientiam eius an elo-
 quentiam an magis adimere. Si que esse in urbe peregrinos existimatione dignos accepit presertim eos. missis renijs
 honorauit nobiles sua domo extorres que ad se venerat benigne concessit. pauperibus christi largas elemosinas dedit.
 religiosorum medicamentis nihil ad necessitatem desesse sustinuit. in ecclesias urbis plima dona contulit in primonio beati
 petri plimas ac multissimas arces oportunis locis erexit. huius tamen tam admirabilis tam expectandi pontificis vite non
 defuerunt insidiatores. Stephanus enim romanus familiam porcarum tenui censu eques. res nouas sepe in urbe mo-
 litus. ac propterea bononie relegatus. clam inde excedens magnis itineribus romam rediit. Conuocatisque mor-
 amicis. mentem suam exposuit turpe esse dicitur. eam urbem que tota sibi subiecerit orbem. Nunc sacerdotum impio
 subiacere. quos recte feminas quam viros. quisque appellauerit. venisse se patrum parte iugum excute rem factu facile si vi-
 ri fuerint. nicolaum pontificem celebre epiphaniarum die in eade. beati petri sacra facturum. haud magno negotio com-
 prehendi posse. populi libertatis amore. quam proclamari cum audierit mox opere audientibus daturum ad colligandum autem
 presule cathenam auream secum attulit. a se iam pridem paratam. quam congregatis ostendit neque enim mox occidendum presulem ex
 usu esse dicebat. Sed obsequandum donec arcem sancti angeli per eum recuperaret atque ut erat homo facilius facile in suam sententiam
 congregatos traxit. atque eo facilius quam incipes ere alieno grauatos et ob perpetrata scelera iudicium formidantes
 ad se vocauerat quibus nihil erat in pace sperandum. Sed presens insidias nicolaus missisque militibus comprehendit
 hominem iussit illi eum iam aio fractum. et apud sororem in archa latere inuenerunt coplices eius in domo que conuenerat
 expugnati captique sunt. e quibus unus baptista scicirra manu promptus et aio intrepido. per medias pontificis cohortes
 inani gladio sibi apperens effugit. Stephanus in arce sancti angeli alij in capitolio suspensi vitam finire atque ita pon-
 tificis maximus ingenti periculo liberatus romane sedis dignitate impium seruauit. Felix pontifex et omnium iudicio beatis-
 simus nisi eo sedente turci ut ante diximus constantinopolim expugnassent christianorum desiderio atque ignaue me-
 morabile perpetuum. Accessit et aliud quod non parum eius gloriam imminuit. Nam cum pacem ytalie quam cum vehementer ferro
 vastabat et igne. Ipse repator et arbiter concordie partium voto delectus est. dum die ex die in deliberatione du-
 cit suspectus esse francisco Sforzeie iam mediolanensium principi ac veneti cepit tanquam eam sententiam promere nollet. que
 alijs pacem ecclesie alijs bellum allatura videretur. Ob quam rem intercedente symoneto monacho ordinis heremi-
 tarum sancti Augustini presessore obscuri antea nominis et presus ignoti. sed vite integritate probato veneti cum
 francisco duce ueniens inter se concordie leges dixerunt. presertim die intra quam bello socij pacem ratam haberent
 visum est id omnibus monstrum sibi humile et incognitum monachum ytaliam pacasse. sed recusante alfonso pace. quam in-
 scio dicta erat vanam esse nicolaus que de se hita fuerat suspitionem ostendit. misso ad alfonsum legato dnico sancte
 crucis cardinali prudentia singulari et vite integritate conspicuo. qui cum caietam. deinde neapolim uenisset
 interuenientibus venetorum et aliarum partium legatis differensque omnibus tanquam ex integro discussis alfonso re-
 gi non solum pacem suavit. sed fedus in annos quatuordecim et viginti inter omnes ytalie potentatus percussit. cuius ro-
 manus pontifex et conuocator et iudex dictus est. Sed cum doloribus artibeticis per omnem ferme pontificatum suum
 Nicolaus vehementer laborasset indies magis ac magis opprimeretur. nec iam amplius mortalem pollutumque co-
 mitatum candidior anima dignaretur e vita decessit. ab eo que non pontifex eugeni munera tradiderat. non solum
 lum confirmata sunt. sed amplius pontificalis dignitas adiecta. Tergestinaque primus ecclesia. deinde senensis. promissa

Calistus tercius post eum beati petri cathedram obtinuit natione hispanus ex regno valentie nobili genere
 natus. unus omnium que suo tempore sciam iuris presertim eminentissimus. et que consilium regi alfonso in que multis annis presede-
 rat. Illiusque artes ac cautiones per se ferret. Is ut primus pontificatus apice adeptus est mox animam ad delendam
 turcorum et legem et gentem conuertit votumque uouit. ad eam rem solennes misit in galliam. in germaniam. in hungariam.
 in orientem legatos primarios sancte romane ecclesie cardinales. e quibus nullus aduc rediit. Alanum tamen cardinale scite
 brazedis magno ingenio virum et aio securo et potenti prope diem e gallia reuersum putat. Naualia que antea in
 auditum fuerat romae constituit triremes que plures ad ripam tyberis in ciuitate leonina parauit armauit in turcos
 misit comitem iacobum pycininum senensibus ut dictum est armis insultante. misso milite suo respexit. Regi alfon-
 so querenti ex eo. quod pacto inuicem victuri essent regna sua. Respondit ipse regat nisi summus apostolicus gubi-
 nationem relinquat. veras eorum multis de rebus dissensiones. magna pars ytalie simulatas confictasque credi-
 dit. qui fidem dedere contentioni alij calistum alij alfonsum alij utrumque accusauere. Quorum alter regem sub quo
 natus esset. alter suum sacerdotem cui tanquam vicario dei parandum est ferre non posset. His cardinales a calisto
 creati sunt. primo tres. ex quibus duo nepotes eius fuere. quorum et si fuit etas aliquanto iunior. quam tanta di-
 gnitas videretur exposcere. doctrina tamen et circumspectio et mox suauitas id honoris haud iniuria consecuta
 censetur. Tercius fuit iacobus de portugaliam regio semie natus. in que ea modestia. ea grauitas id acumen ingenij. id
 studium litterarum. is amor virtutis emicuit ut quibus iuuenis aduc tardius tamen opinione omnium ad eam di-
 gnitatem ascenderit. Secundo loco sex assumpti sunt. haud profecto indigni. si me unum demas. tanto munere meo
 enim iudicio. nulli dignus id honoris obuenit. quam iohanni episcopo zamorensi ciuili sapientie cognitione sublimis